

**MUNI
SPORT**

Vymezení a funkce volného času

Vymezení volného času

Volný čas =

opak nutné práce a povinností, doba, kdy si své činnosti můžeme **svobodně vybrat**, děláme je **dobrovolně a rádi**

- **negativní** pojem – volný čas = **zbývající doba** (po škole, práci, ...)
- **pozitivní** pojem = **disponibilní čas**

Specifika VČ

Joffre Dumazedier (1915–2002), sociolog – **rysy VČ** (1962):

- **svobodná volba** – VČ osvobozuje od primárních povinností (práce, rodina, občanské, ...)
- **absence zjištěného**, utilitárního, ideologického, politického, ...
zaměření X je-li toto zaměření = **polovolný čas**
- **hedonistický** charakter
- naplnění **individuální potřeby** (i když je sociálně realizován)
- **proměnlivost** – **hledání** = klíčový rys VČ

Funkce volného času

3 prolínající se funkce (Dumazedière, 1962):

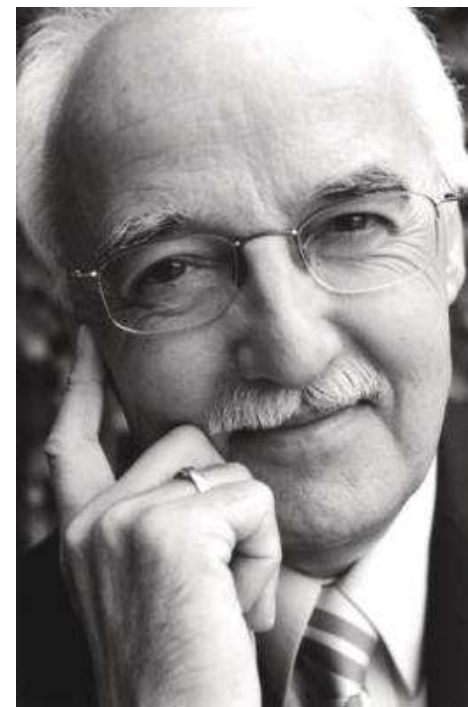
- **odpočinek** = zotavení, reprodukce sil, odstranění napětí, ...
- **rozptýlení** = zábava, kompenzace, únik
(dnes často virtuální svět, ...)
- **rozvoj** = kreativní, kulturní, sociální, ... aktivity

Dumazedière: **VČ = hlavní měřítko pokroku**

Funkce volného času

Horst Werner Opaschowski (*1941) – německý pedagog VČ – **vymezení funkcí VČ** (1977):

- **rekreace** (zotavení) – fyzické, duševní, aktivní, receptivní, ...
- **kompensace** (vyrovnání toho, co se v ostatním životě nedostává či nedaří) – v oblasti vzdělávání, profese, vědy, ...
- **katarze** („očišťení“, osvobození a odreagování od potlačených emocí a napětí) – význam umění, zážitků, ...

Funkce volného času

Opaschowski (1977):

- **ventil** (uvolnění přebytečné energie) – práce, sport, umění, ...
- **konzum** (prostředek k užívání věcí a produktů) –
x průmysl VČ, manipulace
- **kontrast** (protiklad vůči práci) – fyzická duševní, sociální
kontakty X samota
- **doba podobná práci** (kongruenční teorie) – workholismus X
„ostření pily“

Funkce volného času

sociologický pohled na funkce VČ – USA
(Gordon Marshall, 1998):

- **terapeutická** – VČ = prostor pro pomáhání
- **poradenská** – VČ = prostor podporující optimalizaci životní a profesní dráhy
- **autonomní** – VČ = vlastní rozvoj, potřeby a zájmy
- **podporující zdraví** – VČ = podpora zdravého životního stylu + minimalizace následků závislostí

Základní roviny VČ

Miroslav Krystoň (2006):

- **individuální** – VČ = prostor pro **seberealizaci** a **saturaci** individuálních zájmů
- **sociální** – VČ = **prevence** sociálně-patologických jevů, VČ = součást životních způsobů
- **edukační** – VČ = pedagogické zhodnocení VČ = prostor pro **vzdělávání** a **celkový rozvoj**

Význam volného času

Jaký je význam VČ aktivit?

- **individuální** – rozvoj tvořivých sil, **individuality**, pozitivních zážitků, ...
posilování skupinové i **sociální participace**, ...
- **sociální** – dobrovolná činnost, pomáhání, ...
dobrovolnictví = aktivity ve prospěch druhých a bez mzdy
 - **oblasti?**
 - **benefity?**

Vědecké přístupy k VČ

- **historický** – vývoj teorie a praxe VČ
- **filozofický** – smysl volného času – od starověku po dnešek
- **sociologický** – především od 60. let 20. století
- **psychologický** (prožívání a chování + VČ)
- **komplexní věda o VČ** – výzkum VČ – Freizeitwissenschaft
- **pedagogický** – především od 70. let 20. století –
socialistické X demokratické pojetí, děti a mládež X všichni
- ...

Pedagogika volného času

- = samostatná disciplína **mezi vědou** (výzkumem) **o volném čase a pedagogikou**
- = **interdisciplinární věda**
- = **integrální věda** – vztah k sociologii, psychologii, ekonomice, ... + vědy zkoumající **obsahové oblasti VČ aktivit** = ???
- = **společenská věda** (výzkum a **kritická reflexe**)
- = **věda o lidském jednání** – tvoří **praktické strategie**
- = **pedagogická věda zaměřená na edukační zhodnocení VČ = pomoc při autonomním a smysluplném využívání VČ**

Vědecké přístupy k VČ

- **optimistický** – VČ = smysl a cíl života – 60. léta 20. st., nárůst VČ, důraz na svobodu, ... – oživení i u nás
- **skeptický** (kritický) – důraz na **rizika a negativní stránky VČ** – **ideologické zneužití** (Hitlerjugend, Komsomol, SSM, Pionýr, ...), – **konzum** (Veblen) – média, průmysl VČ, ... → nutná **výchova k VČ** (již Spencer)
- **realistický** – rozvoj hodnot ve VČ v reálných sociálních kontextech

Definice VČ

- **pozitivní** – volný čas = **disponibilní časový prostor** – svobodně nakládat s časem
- **negativní** – VČ = zbývající doba denního průběhu

Obtížné definování VČ:

- VČ = **cokoliv**, co lidé za volný čas považují
- pro VČ je významné prožívání, plynutí – **stav flow** (Smékal)
- VČ = **fikce** – je závislý na tom, kdo mu dává náplň – společnost x jedinec (Giesecke 1983)

Vize VČ?

Horst Werner Opaschowski (2020): **Die semiglückliche Gesellschaft**. *Das neue Leben der Deutschen auf dem Weg in die Post-Corona-Zeit*. Leverkusen: Verlag Barbara Budrich.

- mnoho lidí je chudších X ne více nešťastných
- změna postojů k prosperitě – **zdraví** = stejně cenné jako peníze – „*bez zdraví nic nejde*“
- **časová prosperita** = nová kvalita života
- **bohatství vztahů** = nová kvalita života
- **rodina** tvoří nejdůležitější smysl života

Vize VČ?

Opaschowski (2020): **Die semiglückliche Gesellschaft.**

- **přátelé a sousedé** = druhá rodina
- vznik nové **vzájemné solidarity**
- podpora **občanské společnosti**
- homeoffice = **sbližování profesního a osobního života**
- „*pomoz si sám dřív, než ti pomůže stát*“
- posílení **ohleduplnosti**
- obrovský nárůst **edukační role médií**
- „*cestuji, tedy jsem*“ – **cestování** jako nejpopulárnější forma štěstí